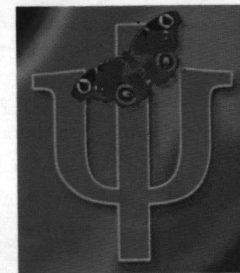

ISSN 2219-2654

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛІА

**ТЕОРЕТИЧНІ
І ПРИКЛАДНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

№ 3 (38) 2015

Том 3

ТЕОРЕТИЧНІ І ПРИКЛАДНІ
ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ
№ 3(38) 2015 Том 3

Збірник наукових праць

Засновано у 2001 році

Засновник:
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

Журнал зареєстровано
Міністерством юстиції України
Свідчення про державну реєстрацію
серія КВ № 15358-3930P
від 05.06.09

Збірник наукових праць включено до Переліку наукових видань ВАК України відповідно до постанови Президії ВАК України №1-05/4 від 26.05.2010 (Бюлетень ВАК України № 6, 2010 р.), в якому можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з психології.

ISSN 2219-2654

Голова редакційної колегії збірника:
Завацька Н.Є., доктор психологічних наук, професор

Редакційна колегія збірника:

Блинова О.Є., д.психол.н., проф.; Борисюк А.С., д.психол.н., проф.; Бохонкова Ю.О., д.психол.н., проф. (заступник голови); Бочелюк В.Й., д.психол.н., проф.; Гарькавцев С.О., д.психол.н., проф.; Карамушка Л.М., член-кор. НАПН України, д.психол.н., проф.; Ковальчук З.Я., д.психол.н., проф.; Лешек Фредерік Коженювський, д.психол.н., проф. (Краків, республіка Польща); Ложкін Г.В., д.психол.н., проф.; Максименко С.Д., дійсний член НАПН України, д.психол.н., проф.; Нілецька Л.С., д.психол.н., доц.; Альфред Прітц, д.психол.н., проф. (Відень, Австрійська республіка); Скребець В.О., д.психол.н., проф.; Соловьев О.В., д.психол.н., доц.; Тоба М.В., д.психол.н., проф.; Черновровкін В.М., д.психол.н., проф.; Швалб Ю.М., д.психол.н., проф.; Щербан Т.Д., д.психол.н., проф.

Відповідальний секретар: Тоба М.В., д.психол.н., проф.

В збірник увійшли статті вчених у галузі психології, докторантів, аспірантів, здобувачів, магістрантів Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля та вищих навчальних закладів України за тематиками «Соціальна психологія», «Загальна психологія», «Педагогічна психологія», «Вікова психологія», «Психологія управління», «Медична психологія» та ін.

Статті прорецензовані членами редакційної колегії.

Збірник підготовлено кафедрою соціальної та практичної психології та кафедрою психології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рекомендовано до друку Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 4 від 15.12.2015 р.).

Матеріали друкуються мовою оригіналу в авторській редакції.
© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2015
© Volodymyr Dahl East-Ukrainian National University, 2015

THEORETICAL AND APPLIED
PROBLEMS OF PSYCHOLOGY
№ 3(38)2015 Том 3

Collection of scientific works

It was founded in 2001

The founder is
Volodymyr Dahl East-Ukrainian
National University

Registered by the Ministry of
justice of Ukraine
Registration certificate
KV № 15358-3930P dated
05.06.09

ЗМІСТ

Акімова Л.Н. ІНТРАПСИХІЧНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ПЕРЕШКОДА І ПОШТОВХ ДО САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.....	6
Бантешева О.О. ОСОБЛИВОСТІ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ, СХИЛЬНИХ ДО ВІКТИМНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	15
Бондарчук О. І. ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК АСЕРТИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОВЕДІНКИ ТА РІВНІВ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	27
Бохонкова Ю.О., Хунов Ю.А., Сербін Ю. В. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ЗМІСТОВНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКУРСНИКІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ПІДГОТОВКИ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ.....	37
Вавринів О. С. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМПАТІЙНОСТІ ЯК ОСОБИСТІСНОЇ РИСИ МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ.....	45
Ващенко І. В. УПРАВЛІНСЬКЕ РІШЕННЯ МЕНЕДЖЕРА ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	54
Ващенко І.В., Завацький Ю.А., Кравченко К.В., Чузуй М. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТАВЛЕННЯ БАТЬКІВ ДО ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ЧИННИКА УСПІШНОСТІ ЇХ ВЗАЄМОДІЇ.....	61
Вербова Ю.В. ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	69
Гаркуша І.В., Бучко А.О. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ АГРЕСИВНОСТІ В СТРУКТУРІ ОСОБИСТОСТІ.....	79
Голентовська О.С. СПЕЦИФІКА КОМАНДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРИЗМІ ВИМОГ ДО ОСОБИСТОСТІ ТА РОЛІ ОСОБИСТОСТІ В УСПІШНОМУ ЇЇ ЗДІЙСНЕННІ.....	90
Гомольська Л. П. БРЕНД ЯК ОБРАЗ СОЦІАЛЬНОГО ОБ'ЄКТУ В СПРИЙНЯТТІ СПОЖИВАЧА.....	102

Гунда Т. В.	
ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТАНОВЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ.....	112
Железнякова Ю.В.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ НЕОБХІДНОСТІ КОРЕКЦІЇ ПОЧУТТЯ САМОТНОСТІ У МОЛОДШОМУ ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ЯК УМОВИ ВИНИКНЕННЯ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	120
Журавель М. М.	
ОСОБИСТІСНА ОПІРНІСТЬ ТА ПРОТИДІЯ ПОЛІТИЧНІЙ МАНІПУЛЯЦІЇ.....	132
Завацька Н.С., Тоба М.В., Жигаренко І.Є., Завацький В.Ю.	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ.....	142
Завацький В. Ю.	
ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ ПОДОЛАННЯ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІУМУ.....	150
Зливков В.Л., Лукомська С.О.	
КРИЗА АВТЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ: ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ.....	158
Ковальчук З.Я.	
ОСОБИСТІСНІ ЦІННОСТІ ТА КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ДИСЦИПЛІН СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО НАПРЯМКУ.....	166
Кононенко О.І.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ КОРЕКЦІЇ НЕГАТИВНИХ ПРОЯВІВ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ.....	175
Коренева Ю.П.	
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РАЙНОЇ ВАГІТНОСТІ.....	184
Кот В. Г.	
АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ РЕКЛАМНОГО БІЗНЕСУ.....	193
Лавріненко В.А.	
ЗМІСТОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СВІДОМОСТІ ПІДЛІТКІВ-НЕФОРМАЛІВ.....	203
Магдисяк Л.І.	
ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ З СЕРЦЕВО-СУДИННИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ: В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ.....	212

Мельник М.Т.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОБАЦІЇ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ.....	219
Мельничук О.Б.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МИСЛЕННЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	227
Михайлишин У.Б.	
ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ В СТУДЕНТСЬКИХ ГРУПАХ ТА ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ ПСИХОЛОГІЧНИМИ МЕХАНІЗМАМИ ГРУПОВОЇ ДИНАМІКИ.....	236
Московченко А.А.	
ОСОБЛИВОСТІ ДИНАМІКИ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ-МЕНЕДЖЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	246
Наконечна Н.С., Завацька Н.С., Бохонкова Ю. О.	
ПСИХОЛОГІЧНІ СКЛАДОВІ УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	254
Оран М.О.	
ОСОБИСТІСНА РЕФЛЕКСІЯ: МОВЛЕННЕВИЙ АСПЕКТ.....	263
Осипенко В.А.	
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ (ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН).....	273
Пономаренко В.В., Туляньський О.Д.	
СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ СВІДОМОСТІ АДВОКАТА.....	285
Пустовалов І. В.	
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ З СІМЕЙ ПОВТОРНОГО ШЛЮБУ ДО СОЦІАЛЬНОГО ОТОЧЕННЯ.....	293
Рева М.М.	
ЖИТТЄВОГО ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ ПРАГНЕННЯ ДО СМІСЛУ.....	304
Сірко Р. І.	
ДИНАМІКА КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ТА ЗАХИСНИХ МЕХАНІЗМІВ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СИСТЕМИ ДСНС УКРАЇНИ.....	309
Ткач Т.В.	
ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО СТРЕСУ В ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.....	317
Хілько С. О.	
ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО РОЗУМІННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ.....	325
Чернобровкін В.М.	
ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ІНТЕРВЕЦІЇ.....	338

CORRECTION EFFECTIVENESS OF NEGATIVE MANIFESTATIONS OF PERFECTIONISM

The article notes that the conceptualization of perfectionism as the generalized desire of the individual to be perfect, impeccable in all, requires relevant symptom, on which it is based to make a classification. The paper proved the effectiveness of the proposed system and implemented remedial exercises, which indicates the possibility of its use in practice to correct individual perceptions of themselves as representatives of a negative type of perfectionism.

Key words: perfectionism, personality, striving for perfection, a negative type of perfectionism, correction.

Кононенко Оксана Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова.

УДК 159.922.5

Коренєва Ю.П.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РАННЬОЇ ВАГІТНОСТІ

У статті проаналізовано психологічні особливості перебігу вагітності у жінок юного віку. Висвітлено позитивні та негативні сторони ранньої вагітності. Зазначено, що не зважаючи на наявність багатьох проблем такого материнства, а саме виникнення низки особливих медичних (фізичних), психологічних та соціальних труднощів, існують і певні переваги ранньої вагітності. На підставі аналізу наукової літератури визначено індивідуально-психологічні особливості вагітних жінок в підлітковому віці та особливості сприйняття ними вагітності й майбутнього материнства. Джерел – 8.

Ключові слова: вагітність, рання вагітність, підліткова вагітність, юне материнство, материнська поведінка, психологічні аспекти вагітності, психологічна готовність до материнства, індивідуально-психологічні особливості вагітних жінок.

Постановка проблеми. Відповідальним і вагомим етапом в житті кожної жінки є народження дитини, вагітність повинна бути запланована і бажана, не менш важливою є і психологічна готовність стати мамою. Суттєве значення має репродуктивний вік жінки, спроможність організму до запліднення, виношування вагітності, процесу пологів. Але, на жаль, сьогодні підліткова вагітність, що настигла в віці до 18 років найчастіше незапланована, її називають несподіваною, складною для молодой мами та її родичів.

Незважаючи на активну пропаганду правильного планування зачаття дитини, поінформованість суспільства про засоби захисту від небажаної вагітності та безпечне сексуальне життя, проблема ранньої вагітності залишається досить актуальною.

Ця проблема молоді стає все більш поширеною і привертає до себе значну увагу різних країн світу, включаючи Україну. Згідно статистичних даних, 70% такої вагітності закінчуються абортami, 15% веде до викиднів, і тільки 15% народжують дитину. Найчастіше, маюки народжені мамами-підлітками хворі або покинуті. Для таких дівчат материнство стає чинником багатьох ризиків, можлива загроза життю та здоров'ю, долі як новонародженої дитини так і юної матері. В багатьох випадках вагітність неповнолітніх викликає у оточуючих тільки засудження і це може спричинити небажані наслідки: переривання вагітності, залишення дитини в будинку малятки, у гіршому разі – суїцидальні наслідки [4, с. 12].

Однією з найуразливіших в економічному, соціальному, психологічному та педагогічному аспектах є вікова група мам-підлітки. Як під час вагітності так і після народження дитини юні дівчата опиняються у складній життєвій ситуації, яка супроводжується психологічним дискомфортом, стресами, депресіями, почуттями провини, розгубленістю, тривожністю; матеріальними проблемами, відсутністю фінансової підтримки, соціально-економічною залежністю від батьків; неможливістю отримання повноцінної освіти, професії, відсутністю самореалізації і кар'єри; труднощами у взаєминах з оточуючими, заниженою самооцінкою.

Наслідками ранньої вагітності стають самостійна неспроможність дівчат забезпечувати гідне життя собі і своїй дитині, соціальна ізоляція, а також чисельні психологічні проблеми, які впливають на розвиток емоційно-вольової сфери, ціннісно-сміслових орієнтацій, формування статевої і материнської поведінки [2, с. 16].

На відміну від західних країн, в Україні, проблема ранньої вагітності сприймається, передусім, як негативне медичне та соціальне явище. В даний час у теорії і практиці вітчизняної психології виникає необхідність більш детальних досліджень психологічних аспектів ранньої вагітності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Як в нашій країні, так і в інших, вивченню різноманітних аспектів ранньої вагітності та пологів в юному віці присвячено велику кількість досліджень та публікацій.

Історично вагітність в підлітковому віці була варіантом норми, в XVIII – XIX ст. вона стала предметом регулювання з боку суспільства і батьків. Юне материнство в Європі та Америці стало розглядатися психологами і соціальними працівниками як окрема проблема в 1960-1970 рр. Починаючи з 80-х років XX ст. значна увага приділяється вирішенню проблеми вагітності неповнолітніх у США та Великобританії, які мають багатий досвід і традиції соціальної роботи. У дослідженнях А. Андрієвич, С. Ліс, Л. Понтон, С. Хетчер було розкрито теоретичне обґрунтування сучасних підходів до проблеми юного материнства; на

міжнародному рівні дослідженню проблем вагітності та материнства присвячені праці П. Морліса, А. Сантрока, Т. Тюремана [2, с. 4].

Психофізіологічний погляд на особливості перебігу ранньої вагітності звертають Є.В. Антоноук, В.І. Брутман, С.І. Голод, Ю.А. Гуркін, О.І. Лебединська, аналізуючи міжособистісні відносини і зародження конфліктної ситуації, з огляду на появу малолітньої матері в сім'ї. Досліджують питання психологічного вирішення конфліктів, психологічної рівноваги матері або молодих батьків, психоадаптацію в нових умовах розвитку сім'ї, надання психотерапевтичної допомоги та її вплив на молодих матерів. Представники зарубіжної психології: Е. Бадінтер, Д. Боулбі, С. Гроф, М. Кляйн, Д. Пайнз, З. Фройд проводили численні теоретичні та практичні дослідження психологічних аспектів вагітності, особливостей її переживання як фактору впливу на розвиток особистості матері і дитини.

Перебіг гестаційного періоду в юних дівчат є предметом досліджень провідних колективів (Н.Г. Богдаскін та співавтори, 2008; І.Б. Вовк та співавтори, 2009; П.П. Григоренко та співавтори, 2009). Вивченням проблеми становлення материнства в період вагітності, адаптації жінки до вагітності, психологічної підготовки до пологів, займалися такі науковці, як А.Я. Варга, М.С. Радіонова, Г.Г. Філіппова та ін.

Особливості ранньої вагітності детально досліджуються в психологічній, педагогічній та соціально-психологічній науках, І.П. Каткова, І.В. Братусь в своїх дослідженнях розглядають соціально-педагогічну роботу з юними матерями.

Мета статті – теоретичний аналіз психологічних особливостей перебігу вагітності у жінок юного віку, а також визначення їх індивідуально-психологічних особливостей та специфіки сприйняття ними ситуації майбутнього материнства.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. За останній час випадки ранньої вагітності стали дуже розповсюджені, а історії про пологи в підлітковому віці вже мало кого дивують. Численні дослідження та дані експертів показують, що юних батьків з кожним роком стає все більше і причини цього можуть бути абсолютно різні, ніколи не буває єдиної причини і існують декілька факторів, котрі впливають на виникнення вагітності.

Рання вагітність за своєю природою практично не відрізняється від вагітності зрілої жінки. Але, необхідно зазначити, що існує ціла низка характерних для цього віку фізичних ускладнень, та психологічних особливостей.

Вагітність, виношування і пологи в підлітковому віці не завжди сприятливо позначаються на здоров'ї, представляють значний ризик і вірогідність будь-якої патології як у молодій мамі так і у майбутньої дитини. Справа в тому, що організм дівчини ще не сформований, до 20 років він ще зростає, йому потрібне посилене харчування, а вагітність вимагає збільшення кількості вживання поживних речовин. У зв'язку з недостатньою розвиненістю дітородних органів, у юної мамі велика ймовірність передчасних пологів і викиднів, ризик розвитку токсикозу, стійкої анемії, гіпертонії [7, с. 149].

У роботах багатьох дослідників зазначено, що психологічні проблеми ранньої вагітності пов'язані з тим, що своєрідність психіки вагітної жінки накладається на особливості емоційно-вольової сфери підлітка. Тому нерідко, дивний стан у дорослої вагітної є зрозумілим, а у підлітка може перетворитися в патологію, що представляє реальну загрозу для життя і здоров'я. Дівчина-підліток – це ще дитина, безтурботна дитина, яка не замислюється про необхідність планування вагітності і не в змозі нести відповідальність за своє життя. При такій ранній вагітності психологічні проблеми можуть завдати непоправної шкоди тенденції, ще дитячій психіці.

Аналізуючи особливості сприйняття підлітками ситуації вагітності виявлено, що у більшості випадків вони не помічають вагітність на ранньому терміні і факт вагітності виявляється із запізненням [4, с. 145]. Звичайною реакцією, за твердженням психологів, є шок, гнів, небажання прийняти ситуацію, почуття провини, сором, розгубленість, страх і паніка, а новина про вагітність сприймається як катастрофа. Дівчата бояться розповісти і приховують своє становище не тільки від сім'ї і близьких, переживаючи за батьківський гнів та громадський осуд, а й від самих себе – сподіваючись, що стався збій в менструальному циклі. За статистичними даними близько 50% підлітків визнають, що вагітність була для них цілковитою несподіванкою, незапланованою, випадковою, тому їм дуже складно самотійно впоратися з подібною проблемою, зокрема з її емоційною стороною. Одні впадають у глибоку депресію, а інші – прагнуть взагалі не думати про вагітність і наївно вважають, що все само собою вирішиться [8]. Але небажання приймати те, що трапилося або заперечення вагітності, навіть після отримання позитивного тесту на вагітність є однією з найнебезпечніших реакцій, зволікання, несвочасне звернення за медичною допомогою ставить під загрозу здоров'я та життя матері і дитини.

Несподівана вагітність робить складний, а нерідко і негативний вплив на психіку дівчини-підлітка, викликає цілий комплекс проблем і тривог. У неповнолітніх вагітних на ранніх термінах виникають невротичні депресії, вони включають постійне відчуття нещастя і нездатність отримувати задоволення від чого-небудь, втрату інтересу до всього, порушення апетиту або сну, відсутність енергії, прагнення до самоїдства і навіть думки про неможливість жити далі.

Для всіх вагітних має значення думка оточуючих, але як правило, це не викликає важких екзогенних депресій, зрілі жінки дуже рідко впадають в тяжку депресію, навіть опинившись в положенні матері-одиначки. Більш гостро реагують на думку оточення юні дівчата, вони відчувають страх і паніку з приводу сприйняття новини про вагітність не тільки батьками, але і друзями, сусідами, однокласниками, а також батьком майбутньої дитини. Поширені випадки, коли вагітні дівчата відчувають негативні емоції у вигляді гніву по відношенню до своїх партнерів, вважають їх винними у виникненні вагітності і прагнуть перенести моральну відповідальність на них. Але найчастіше вони залишаються один на один зі своєю проблемою, а молодий батько, тут же перестає бути партнером і відмовляється продовжувати будь-які

відносини. Коли молодим вагітним ні з ким поділитися своїми переживаннями, вони стають пригніченими, відчувають безпорадність, крах особистих надій, відчай. Така стресова ситуація може призвести до важкого нервово-психічного стану, що безперечно вплине на перебіг вагітності, а також може підштовхнути наважитися на кримінальний аборт або навіть спробу самогубства [3].

При дослідженні психологічних особливостей вагітних підлітків, де які психологи зробили висновки про те, що для ранньої вагітності більш характерний прояв неадекватної самооцінки, міжперсональних та внутрішньо-особистісних конфліктів, інфантилізм.

Звичайно, багато проблем виникає в особистості молодого мами, дівчина відчуває осуд з боку суспільства, у неї знижується самооцінка, настає відчуженість, незрозуміння оточуючих людей, внутрішня розгубленість та посилюється почуття самотності, непотрібності. Деякі матері-підлітки, як правило стають поглинені самі собою і перестають звертати увагу на навколишній світ, вони не можуть зосередитися на інших аспектах свого життя, втрачають контакти з друзями, стають соціально ізольованими. Вони перебувають у повній прострації, вбачають в своєму становищі тільки погані моменти, починають думати, що їх проблеми є великим тягарем для сім'ї та відчувають себе винними. Для юної вагітної сім'я може бути як джерелом підтримки, так і джерелом стресу. Батькам необхідно докласти всіх зусиль, щоб повернути дочку до нормального життя і запобігти можливій трагедії.

Для більшості вагітних жінок властивими є підвищена емоційна чутливість та лабільність, але індивідуально-психологічною особливістю молодих мам є те, що вони дуже раними та часто схильні до різких перепадів настрою, відрізняються вираженою емоційною незрілістю і психічною нестійкістю з переважанням депресивно-іпохондричного синдрому.

Всім відомо, що вагітні як би регресують в своєму розвитку, в них проявляються риси дитини. Одні психологи вважають це явище своєрідним підсвідомим соціальним захистом, а інші – «вживанням в образ дитини». Для неповнолітніх така особливість часто приймає форму гри в «дочки-матері», тому багато вагітних і навіть тих, що свідомо зважилися на материнство, втрачають відчуття реальної відповідальності за свої дії, не проходять вчасно необхідні обмеження, нехтують відвідуванням гінеколога, порушують приписи лікарів, не дотримуються режиму, правил харчування, часом не вважають за потрібне кидати пити алкоголь і курити під час вагітності і це закінчується ускладненнями для мами і дитини [8].

Важливою проблемою, пов'язаною з раннім материнством, є необхідність круто змінювати своє життя через вагітність і народження дитини, але більшість дівчат не готові до цього.

Подібні особливості онтогенетичного розвитку материнської поведінки і динаміки емоційного стану під час вагітності характерні для дівчат, особистість яких має риси інфантильності, незрілості емоційно-вольової сфери, які «психологічно ще не стали дорослими». Відбувається конфлікт між актуальним процесом становлення власних інтересів і орієнтацій,

характерних для цього віку, і необхідністю усвідомити завершеність етапу дитинства, перехід в нову якість матері [1, с. 78].

Більшість дослідників, які вивчали психологічний статус неповнолітніх вагітних, виявили у них ознаки синдрому психоемоційного напруження та зазначали, що також до індивідуально-психологічних особливостей відносяться надмірна тривожність, дратівливість, невпевненість, підвищена стомлюваність та зниження фізичної активності. Дівчата-підлітки часто фізично і емоційно не готові до виношування, пологів або до ролі матері, і можуть відчувати депресію, тривогу, обурення і відчуття невдачі.

Такі юні вагітні відрізняються більш тривожним ставленням до лікарів та пологових будинків порівняно з жінками, які виношують першу дитину в зрілому віці. Звичайно, під таким тривожним станом може приховуватися страх перед материнством що є характерним для ранньої вагітності.

Враховуючи статистичні дані та дослідження психологів, необхідно зазначити, що у молодих дівчат спостерігається спотворене уявлення про материнство. У переважній більшості відсутня сприятлива психологічна налаштованість і наявна певна психологічна неготовність до виникнення, виношування вагітності та народження, а іноді зустрічається і агресивне ставлення до майбутньої дитини. У дівчат-підлітків, як правило, спостерігається соціальна дезадаптація, відсутня справжня і усвідомлена внутрішня потреба в материнстві, недостатньо знань з питань репродуктивної функції [6, с. 165].

Розглядаючи особливості ранньої вагітності, необхідно приділити увагу соціально-психологічним аспектам цього явища. У більшості випадків дівчата-підлітки змушені кидати навчання, так як через наявність багатьох проблем, погіршення фізичного здоров'я та психологічний дискомфорт, поєднувати навчання і материнство виявляється не реально. Юне материнство зменшує можливості отримання повноцінної освіти, блокує отримання професійного та соціального розвитку, самореалізації і кар'єри, підвищує ризик зниження якості життя, викликає почуття незадоволеності життям в цілому.

Крім того, неповнолітні, як правило, повністю матеріально і соціально залежать від батьків і родичів, не можуть самостійно приймати серйозні рішення відносно свого життя та існування. Часто єдиною альтернативою для такої дівчинки-мами є державна допомога, розміри якої мізерні. Безвихідь і беззахисність можуть підштовхнути молоду матір на злочини, виникнення насильства в сім'ї та до алкоголізму.

Проте, незважаючи на наявні негативні аспекти ранньої вагітності, також існує і позитивна сторона цього становища. В підлітковому віці організм найменш обтяжений різними захворюваннями, а це підвищує шанси зачати і виносити здорове дитя. Ризик народження дитини з синдромом Дауна, що характеризується в тому числі і розумовою відсталістю, у юної матері в рази нижче. Також, організм молодих мам має надзвичайно потужний запас життєвої енергії, яким не можуть похвалитися жінки в зрілому віці. А деякі психологи визнають той факт,

що психологічні особливості підлітків навіть допомагають подолати труднощі раннього материнства. Для юних мам властива особлива гнучкість психіки, яка дозволяє оптимально швидко пристосовуватися до нового оточення та нових умов життя. Вони легко перемикаються з одного виду діяльності на інший і не схильні до «зациклення» на дитині, до безплідних виснажливих роздумів: «чи все добре з моєю дитиною?», «чи здатна я стати хорошою матір'ю?» і т.д. Деякі позитивні моменти ранньої вагітності можуть виявитися через певний час. Молодій мамі буде легше зрозуміти свою дитину і стати для неї не просто мамою, але і найкращою подругою, бо як відомо, невеликий віковий розрив між батьками і дітьми сприяє кращому взаєморозумінню, що в подальшому допоможе уникнути вічного конфлікту «батьків і дітей» [5; 8].

Також, молоді бабусі й дідуся, які ще добре пам'ятають, як піклуватися про немовлят, спроможні надати крім матеріальної, фізичну та психологічну допомогу, а це дуже важливо при юній вагітності. І незважаючи на всі труднощі, у медичній практиці є безліч прикладів, що підтверджують нормальний перебіг ранньої вагітності, дівчина-підліток благополучно народжує і стає добайливою, люблячою мамою, отримує освіту, виходить заміж і живе повноцінним життям.

Кожен випадок ранньої вагітності індивідуальний, тому не існує єдиного для всіх способу вирішення ситуації, що склалася. Неповнолітні не спроможні самостійно вирішити, що робити з вагітністю, а жоден лікар не візьметься давати рекомендації, з приводу, що краще: переривати ранню вагітність або народжувати дитину, бо це залежить від багатьох факторів. Остаточне рішення повинні приймати батьки вагітної, враховуючи її інтереси та рекомендації лікарів.

Висновки. Таким чином, у результаті проведеного теоретичного аналізу, ми дійшли висновку, що рання вагітність є складним явищем, природа якого має досить суперечливий характер. І незважаючи на наявність певних позитивних аспектів юного материнства, необхідно відзначити, що вагітність неповнолітніх це тяжке випробування, оскільки протікає в незрілому організмі з незавершеним психосексуальним розвитком, сприяє виникненню низки медичних ускладнень та особливих психологічних проблем, соціальних труднощів, які перешкоджають процесу адекватного сприйняття вагітності й майбутнього материнства. І це є проблемою не тільки молодих мам і їх дітей, а й суспільства в цілому. Можна з впевненістю стверджувати, що саме ця вікова група вагітних потребує підтримки рідних і близьких людей та особливої уваги та допомоги з боку лікарів, психологів, соціальних працівників, завданням яких має бути підтримання дівчинки-підлітка у важкій для неї ситуації, а також попередження ускладнень перебігу вагітності і пологів, особливо стабілізація психоемоційної сфери, допомога в адаптації до нової соціальної ролі, пов'язаної з народженням дитини.

В Україні проблема ранньої вагітності і юного материнства є досить актуальною, однак визначається дефіцит програм психологічної допомоги неповнолітнім вагітним, недостатньо і спеціальних кризових центрів для надання підтримки.

Література

1. Антонюк Е.В. Представления супругов о распределении ролей и становление ролевой структуры молодой семьи: дис. ... канд. психол. наук / Е.В. Антонюк. – М., 1992 – 140 с.
2. Братусь І.В. Соціально-педагогічна робота з юними матерями у США та Великій Британії: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05 / І.В. Братусь. – Луганськ, 2007. – 22 с.
3. Гуревич М.А. Несоввершеннолетние мамы – причины и последствия / М.А. Гуревич, Т.Ю. Радилловская // Челябинский гуманитарий. – 2010. – № 1(10). – С. 133 – 139.
4. Гуркин Ю.А., Суслопаров Л.А., Островская Е.А. Основы ювенильного акушерства. СПб.: Фолиант, 2001. – 352 с.
5. Кравчук О. Плюси і мінуси ранньої вагітності. [Електронний ресурс] / О. Кравчук // Сайт «Здорово жити». – Режим доступу: <http://www.rivne1.tv/Info/?id=58221>. – 17.03.16. – Назва екрану.
6. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учеб. пособие / Г.Г. Филиппова. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240 с.
7. Целуйко В.М. Психология современной семьи: книга для педагогов и родителей / В.М. Целуйко. – М.: Владос, 2006. – 288 с.
8. Чередник О. Психологические проблемы беременных подростков. [Електронний ресурс] / О. Чередник // Сайт «Аборт и его последствия». – Режим доступа: <http://www.aborti.ru/content/Psikhologicheskie-problemy-beremennykh-podrostkov>. – 17.03.16. – Название экрана.

Транслітерація

1. Antonyuk E.V. Predstavleniya suprugov o raspredelenii roley i stanovlenie rolevoy strukturyi molodoy semi: dis. ... kand. psihol. nauk / E.V. Antonyuk. – M., 1992 – 140 s.
2. Bratus I.V. Sotsialno-pedagogichna robota z yunimi materyami u SSHA ta Velikly Britaniyi: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.05 / I.V. Bratus. – Lugansk, 2007. – 22 s.
3. Gurevich M.A. Nesovershennoletnie mamyi – prichiny i posledstviya / M.A. Gurevich, T.Yu. Radilovskaya // Chelyabinskiy gumanitariy. – 2010. – # 1(10). – S. 133 – 139.
4. Gurkin Yu.A., Susloparov L.A., Ostrovskaya E.A. Osnovy yuvenilnogo akusherstva. SPb.: Foliant, 2001. – 352 s.
5. Kravchuk O. Plyusi i mlnusi rannoYi vagltnostl. [Elektronniy resurs] / O. Kravchuk // Sayt «Zdorovo zhit». – Rezhim dostupu: <http://www.rivne1.tv/Info/?id=58221>. – 17.03.16. – Nazva ekranu.

6. Filippova G.G. Psihologiya materinstva: Ucheb. posobie / G.G. Filippova. – M.: Izd-vo Instituta Psihoterapii, 2002. – 240 s.

7. Tseluyko V.M. Psihologiya sovremennoy semi: kniga dlya pedagogov i roditeley / V.M. Tseluyko. – M.: Vldos, 2006. – 288 s.

8. Cherednik O. Psihologicheskie problemy beremennykh подростков. [Elektronnyy resurs] / O. Cherednik // Sayt «Abort i ego posledstviya». – Rezhim dostupa: <http://www.aborti.ru/content/Psihologicheskie-problemy-beremennykh-podrostkov>. – 17.03.16. – Nazvanie ekrana.

Коренева Ю.П.

Психологические аспекты ранней беременности

В статье проанализированы психологические особенности течения беременности у женщин молодого возраста. Освещены положительные и отрицательные стороны ранней беременности. Отмечено, что несмотря на наличие многих проблем такого материнства, а именно возникновение ряда особых медицинских (физических), психологических и социальных проблем, существуют и определенные преимущества ранней беременности. На основании анализа научной литературы определены индивидуально-психологические особенности беременных женщин в подростковом возрасте и особенности восприятия ими беременности и будущего материнства. Источников – 8.

Ключевые слова: беременность, ранняя беременность, подростковая беременность, юное материнство, материнское поведение, психологические аспекты беременности, психологическая готовность к материнству, индивидуально-психологические особенности беременных женщин.

Koreneva J.P.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF EARLY PREGNANCY

The psychological characteristics of young-aged pregnant women are analyzed in the article. The article deals with the positive and negative aspects of early pregnancy. It is indicated that despite the amount of the motherhood problems, especially the appearance of a number of special medical (physical) psychological and social difficulties, there are certain advantages of early pregnancy. Based on the analysis of scientific literature, it is identified that individual psychological characteristics of pregnant women in their teens and peculiarities of perception of future pregnancy and motherhood. The amount of Sources – 8.

Key words: pregnancy, early pregnancy, teen pregnancy, young motherhood, maternal behavior, psychological aspects of pregnancy, psychological readiness for motherhood, individual psychological characteristics of pregnant women.

Коренєва Юлія Петрівна – аспірант кафедри педагогічної та вікової психології Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, м. Луцьк.

УДК 159.92: 37015.3 (045)

Ком В. Г.

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ РЕКЛАМНОГО БІЗНЕСУ

В статті представлено результати впровадження програми психологічної підготовки працівників сфери рекламного бізнесу. Проаналізовано психологічну підготовку, як інструмент професійного зростання працівників рекламної сфери. Визначенні основні критерії та методи дослідження ефективності реалізації розробленої програми.

Ключові слова: психологічні умови, професійна самореалізація, психологічна підготовка, працівники рекламної сфери, експериментальна група, контрольна група, тренінг.

Постановка проблеми. Проблема управління процесом професійної самореалізації працівників сфери рекламної сфери, попри всю її актуальність, ще не виступала предметом спеціальних наукових досліджень. В межах формувального експерименту нами була розроблена та апробована програма психологічної підготовки майбутніх працівників рекламної сфери. Основною концептуальною ідеєю цієї програми те, що вона покликана забезпечити такий тип особистісної і професійної самореалізації, який би відповідав вимогам як самих рекламних агентств, так і державним інтересам і запитам суспільства.

На основі дослідження компонента психологічних умов професійної самореалізації працюючих фахівців рекламної сфери нами була запропонована програма психологічної підготовки з метою прискорення процесу професійної самореалізації працівників рекламних агентств.

Метою розробленої програми виступає підвищення рівня професійної самореалізації працівників сфери рекламного бізнесу за рахунок використання впливу психологічних умов, що сприяють професійній самореалізації рекламистів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Професійний інтерес до проблематики психологічної підготовки проявляли як вітчизняні науковці, так і зарубіжні вчені. На основі проведеного теоретичного аналізу літератури можна виокремити наступні підходи щодо вивчення психологічної підготовки особистості до професійної діяльності: діяльнісний підхід (В. Давидовим, П. Гальпериним, О. Леонтьєвим, В. Рубцовим та ін.); особистісно-діяльнісний підхід (Н. Коломінський, Р. Кричевський як представники); суб'єктний підхід